

RADMILA MATEJČIĆ: »KAKO ČITATI GRAD. RIJEKA
JUČER, DANAS«

Rijeka, 1988.

Grad Rijeka nije imao sreće s istraživačima svoje prošlosti; koliko god je milenijima dug život na Rječini mogao biti privlačan historičarima, grad ipak nikada nije imao svoga povjesničara koji bi svestrano obradio njegovu povjest — niti u obliku monografije, niti u obliku sinteze. Dakako, ima niz istraživača koji su dio svojih znanstvenih napora (kojiput i — i velik) usmjerili na istraživanje i proučavanje povijesti grada Rijeke, te su dali i vrijedne i zapažene radove, pa čak i veći njihov broj.

Autorica nam je sama ukazala na strukturu knjige: »Stoga sam tekstove grupirala tako da se urbanistički i kulturno-povijesni razvoj može doživljavati kronološki i po tematskoj srodnosti. Pri obradi građe služila sam se znanstvenim gradivom, arhivskim svjedočanstvima, arheološkim istraživanjima i literaturom te sam ih ovom prilikom popratila bilješkama, tako da se mogu znati izvori podataka. U člancima sam željela zadržati izvorni oblik, jer su u njima sadržani — moj pristup »čitanju« grada, sudovi i pogledi na njegovo jučer i danas. Pri tome sam uvijek imala pred očima građanina Rijeke kojemu sam se obraćala tako da me razumije, ali sam ujedno mislila i na stručnjake, povjesničare umjetnosti i kulturne povijesti te urbanizma, kojima će novi podaci, do kojih sam došla arheološkim i arhivskim istraživanjima, korisno poslužiti«.

Već i iz izloženoga se vidi da je dr. Matejčić na zaista svestran način zahvatila u osnovno tkivo grada što ga je povijesna sudbina razbijala u nekoliko cjelina, stavljajući ih u vlast raznih stranih sila; jedna od tih cjelina — danas centar grada — poznata je kao Rika, Flumen, Riume, Rijeka, itd., ili pak kao Tarsatika (na zapadu od Rječine); druga je Trsat (na istoku od toga potoka); tu je i novo naselje Sušak, koje je počelo nastajati u XIX. st. kao izraz težnji hrvatske buržoazije koja je u korist Budimpešte izgubila razvijeno gradsko središte na zapadnoj obali Rječine; s druge strane, mađarskoj buržoaziji u ekspanziji bilo je u interesu da najvažniji dio radne snage drži udaljen od same Rijeke.

Prof. dr. R. Matejčić ne izlaže materiju suhoparno, povjesničarski, niti kao neki građevinar ili arhitekta, tehničarski. Njezin je rječnik bogat, prepun slikovnih efekata, stilskih obrata, ona daje čitaocu ugođaj stare Rijeke; kao da ne govori o kamenim objektima, o mostovima kao građevinskim ostvarenjima, većim ili manjim pothvatima, o trgovima prekrivenim pijeskom, kaldrmom, kamenim pločama ili pak asfaltom. Svuda dolazi do izražaja živopisni odjek autoričine mašte, koja joj omogućuje da stvori neobično vedru i plastičnu sliku vremena u kojemu je podizana neka zgrada, vremenu u kojem se odvijao mnogostrani riječki život, koji je i omogućio stvaranje baštine što zaista zaslužuje posebnu znanstvenu obradu.

Sve ovo nabrojeno i ono nespomenuto sadržajan je dio cjeline koju je u svojoj novoj knjizi sveučilišna profesorica dr. Radmila Matejčić nasloвила: »Kako čitati grad. Rijeka jučer, danas«, a 1988. god. objavio Izdavački centar Rijeka (ima i opsežniji Riassunto i Summary). Prof. Matejčić nije rođena Riječanka (rođena je u Banjaluci); ali, to niti ne mora biti da bi dokazala svoju veliku ljubav prema gradu na Rječini, gradu svoje mladosti, svojega stručnog i znanstvenog sazrijevanja i dozrijevanja, gradu svoje zna-

čajne znanstvene i stručne afirmacije. A ta je veza danas toliko čvrsta i plodna da se slobodno može pomisliti kako je Rijeka možda konačno došla svoga historičara, koji je, nije naodmet spomenuti, uz to i najpopularniji riječki historičar danas. Neprijeporno je i vrlo uočljivo da je R. Matejčić uložila golem trud i potrošila neizmjereno puno vremena u znanstveno-istraživačkom arhivskom, arheološkom i drugom radu kako bi objavila prikupljeni materijal — najprije u formi članaka u spomenutom mjesečniku »Naša Rijeka«, a zatim ih ukomponiravši u ovu knjigu od 375 stranica.

Svi su prilozi R. Matejčić u knjizi obogaćeni nizom fotografija pojenih dijelova Rijeke ili pak njezinih objekata, tu su i faksimili crteža iz starijih razdoblja te reprodukcije dokumenata koji govore o tim cjelinama ili pak o ljudima koji su te zgrade projektirali, podizali ili financirali njihovu gradnju. Mnoštvo fotografija stare Rijeke i Sušaka, te nove Rijeke, niz izvornih skica i crteža su iz Arhiva Hrvatske u Zagrebu, Arhiva Mestnega muzeja u Ljubljani, Fakulteta za pomorstvo i saobraćaj u Rijeci, Građevno-projektnog zavoda u Rijeci, Historijskog arhiva u Rijeci, Közlekedesi muzeuma u Budimpešti, Naučne biblioteke u Rijeci, Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja u Rijeci, Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Rijeci, te iz riječkih zbirki dr. Vladimira Smešnoga i Srečka Ulricha. Opskrbljeno znanstvenim aparatom, djelo nije opterećeno povijesnim pa ni političkim predrasudama — tako čestima u tekstovima o Rijeci, a ponajmanje onim — kako je već rečeno — popularno-publicističkim preubjeđenjima; naprotiv, autoričin je izričaj bogat suvremenim jezičnim finisama koje daju mogućnost i široj čitalačkoj javnosti da doživi Rijeku nekad i danas na najprisniji i najbolji moguć način, a, s druge strane, znanstvenim krugovima da budu zadovoljni i novim znanstvenim i zanimljivim stručnim informacijama, analizama novoga arhivskoga i drugog materijala, te sintetskim uobličavanjem zanimljive povijesne materije.

Da zaključimo. Uz nedavno objavljenu sintezu »Povijesti Rijeke«, prve na hrvatskom ili srpskom jeziku — istoga editora — Izdavačkog centra Rijeke, knjiga Radmile Matejčić pridonosi naglom i brzom obogaćivanju našega znanja o tome najvećem jugoslavenskom i jednom od najvećih evropskih pomorsko-industrijskih i lučko-trgovačkih emporija. Zbog svega toga treba odati priznanje autorici kao i izdavaču ove knjige, koja je u uredništvu Ljubomira Stefanovića i u poznatoj, decentnoj opremi Ive Marendića izašla kao dvanaesti svezak izvrsne Biblioteke »Dokumenti«, čiji je prvi svezak objavljen točno pred deset godina.

Petar Strčić

DRAGUTIN FELETAR: PODRAVINA. OPĆINE ĐURĐEVAC, KOPRIVNICA I LUDBREG U PROŠLOSTI I SADAŠNJOSTI. KNJ. 1. POVIJESNO-GEOGRAFSKI PREGLED OD PALEOLITA DO 1945. GODINE
Koprivnica 1988. Izd. Centar za kulturu — OUR Muzej grada Koprivnice, Biblioteka »Podravskog zbornika«, str. 403, slika 323, karata u crtežu 11.

Prva knjiga »Podravine« Dragutina Feletara iz 1988. godine drugi je cjeloviti povijesno-geografski pregled Podravine. Budući da je ova nova knjiga kao i knjiga iz 1973. objavljena pod istim naslovom zanimljiva je njihova usporedba. Naša ocjena druge knjige znatno je povoljnija u svemu osim

FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB - HUMANISTIČKE I DRUŠTVENE ZNANOSTI

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
ИНСТИТУТ ХОРВАТСКОЙ ИСТОРИИ

RADOVI

VOL. 22

ZAGREB

1989.

FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB - HUMANISTIČKE I DRUŠTVENE ZNANOSTI

Izdavač: ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST

UREDNIČKI ODBOR

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan MATICKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Adresa uredništva: Filozofski fakultet Zagreb — Humanističke i društvene znanosti, Zagreb, Krčka 1

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdavanje časopisa sufinancira Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SR Hrvatske - VII.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske br. 6859/1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informacije SR Hrvatske pod br. UP-547/2 — 84 — 1984.

RADOVI 22

Za izdavača
dr. Nikša Stančić

Tehnički urednik
Franjo Čuješ

SURADNICI U OVOM BROJU

AGIČIĆ DAMIR, prof. Strossmayerova 2 — 55425 Davor
ANDREIS MLADEN, Socijalističke revolucije 42 — Zagreb
ANTOLJAK dr. STJEPAN, Zajčeva 31 — Zagreb
BERTOŠA SLAVEN, student Filozofski fakultet — Zagreb
BOBAN mr. BRANKA, Zavod za hrvatsku povijest FF — Zagreb
BRANDT dr. MIROSLAV, Socijalističke revolucije 73 — Zagreb
BUDAK mr. NEVEN, Filozofski fakultet — Zagreb
CRNKOVIĆ GORAN, prof. Maršala Tita 170 — Opatija
ČORALIĆ LOVORKA, studentica Fil. fakulteta — Zagreb
GRGIN BORISLAV, prof. Baštijanova 54 — Zagreb
IVELJIĆ ISKRA, prof. Ilica 165 — Zagreb
JURIŠIĆ mr. IVAN, Zavod za hrvatsku povijest FF — Zagreb
KOLAR-DIMITRIJEVIĆ dr. MIRA, Filozofski fakultet — Zagreb
KRIVOKAPIĆ mr. GORDANA, Institut za istoriju radničkog pokreta — Beograd
LAUŠIĆ dr. ANTE, Centar za istraživanje naroda i narodnosti — Zagreb
MATKOVIĆ STJEPAN, Šubićeva 3 — Zagreb
OČAK dr. IVAN, Zavod za hrvatsku povijest FF — Zagreb
PAVLIČEVIĆ dr. DRAGUTIN, Zavod za hrvatsku povijest FF — Zagreb
RICHTER ŽELJKA, prof. Povijesni muzej Hrvatske — Zagreb
STRČIĆ PETAR, Arhiv Hrvatske — Zagreb
ŠILOVIĆ DANJA, studentica Fil. fakulteta — Zagreb
ŠVAB mr. MLADEN, Leksikografski zavod »M. Krleža« — Zagreb
VRANJEŠ-ŠOLJAN dr. BOŽENA, Zavod za hrvatsku povijest FF — Zagreb
ŽIVKOVIĆ mr. DANIELA, Sveučilišna i nacionalna biblioteka — Zagreb
